

Vergaderjaar 2022–2023

36 045

Situatie in Oekraïne

Nr. 166

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN, VAN DEFENSIE EN VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 augustus 2023

Naar aanleiding van het bezoek van president Zelensky en Minister Kuleba op 20 augustus informeren wij uw Kamer over de relevante ontwikkelingen op het gebied van de Nederlandse steun aan Oekraïne.

Het bezoek van president Zelensky vindt plaats tegen de achtergrond van de aanhoudende Russische aanvalsoorlog in Oekraïne. De grootschalige militaire inval, die feitelijk een escalatie was van een al negen jaar durende (hybride) oorlog van Rusland tegen Oekraïne sinds 2014, is inmiddels bijna anderhalf jaar geleden. Dagelijks verliezen burgers en militairen hun leven in Oekraïne. Dagelijks vluchten onschuldige mensen op zoek naar veiligheid. Nog steeds is er geen reëel zicht op een einde van de Russische agressie.

Hoewel het precieze verloop van de Russische oorlog onvoorspelbaar is, is de kans groot dat deze nog lang zal duren, met bijbehorend verlies van mensen, materieel en munitiegebruik. De Oekraïense behoefte aan steun zal daarom groot blijven.

Veiligheidsarrangementen

Het is van groot belang dat de internationale gemeenschap Oekraïne ook op de lange termijn blijft steunen tegen de aanhoudende Russische agressie. De G7-landen kondigden die steun aan op 12 juli jl. in de *Joint Declaration of Support for Ukraine*.¹ Nederland heeft zich aangesloten bij deze verklaring.² Door steun aan Oekraïne voor een langere periode structureel vorm te geven, wordt deze voorspelbaar en weet Kyiv dat het op ons kan rekenen. Bovendien is het een krachtig signaal aan Poetin dat tijd niet in zijn voordeel is. Deze verklaring dient als raamwerk voor

¹ Zie: <https://www.state.gov/joint-declaration-of-support-for-ukraine>.

² Kamerstuk 28 676, nr. 440, 18 juli 2023.

bilaterale afspraken tussen individuele landen en Oekraïne over steun en toezeggingen. Het bezoek van president Zelensky vormt de start van gesprekken tussen Oekraïne en Nederland.

Nederlandse steun aan Oekraïne

Met de onderschrijving van de *G7 Joint Declaration of Support for Ukraine*³ heeft Nederland zich gecommitteerd aan langjarige steun voor Oekraïne. Dit is ook conform de wens van uw Kamer.⁴ Hoewel de exacte invulling van de veiligheidsafspraken nog onderwerp is van gesprek, staat vast dat het kabinet zich maximaal blijft inzetten om Oekraïne de steun te leveren die nodig is. Nederland doet dat samen met een brede coalitie van internationale partners. Het kabinet zal dat blijven doen. Deze boodschap is ook aan president Zelensky overgebracht.

Militaire steun

Nederland leverde tot nu toe militaire steun met een waarde van circa EUR 1,9 miljard.⁵ Nederland blijft samen met internationale partners inzetten op het voortzetten van deze steun. De Nederlandse steun is breed en bestaat uit materiele steun, training, opleidingen en onderhoud. Dat doet Nederland samen met bondgenoten en partners in de EU, NAVO en de *Ukraine Defence Contact Group* (UDGC).

F-16 Trainingsinitiatief

Belangrijk onderdeel van de Nederlandse steun op de lange termijn is het door Nederland en Denemarken geleide F-16 trainingsinitiatief samen met elf andere NAVO-bondgenoten.⁶ Uw Kamer is hier eerder over geïnformeerd.⁷ Een logische stap na deze trainingen is om uiteindelijk over te gaan tot levering, zodat Oekraïne de F-16 toestellen in gebruik kan nemen om de krijgsmacht verder te versterken en moderniseren.

Nederland en Denemarken hebben op 11 augustus jl. in een brief aan de VS toestemming gevraagd om op termijn F-16 toestellen te mogen leveren. De VS heeft inmiddels schriftelijk laten weten de levering van F-16 toestellen aan Oekraïne volledig te steunen. Dit zal op de (midden)-lange termijn bijdragen aan de versterking en modernisering van de Oekraïense strijdkrachten. Uiteindelijke levering is een complexe operatie, waar nog veel voorbereiding voor is vereist zowel qua logistiek als capaciteit. De training van Oekraïense piloten is de eerste stap, daar wordt momenteel hard aan gewerkt.

Tijdens het bezoek is er verder gesproken over de invulling van dit initiatief. Het kabinet heeft de intentie uitgesproken om F-16's op termijn te leveren. Daadwerkelijke levering vergt een specifiek besluit, wanneer aan alle voorwaarden is voldaan. Het initiatief zal de komende tijd in nauw overleg met de VS en andere betrokken partners verder worden uitgewerkt. Het kabinet zal uw Kamer blijven informeren over ontwikkelingen op dit terrein.

³ Kamerstuk 28 676, nr. 440, 18 juli 2023.

⁴ Onder andere via motie van de leden Thijssen en Van der Lee (Kamerstuk 36 045, nr. 100) over financiële steun voor de wederopbouw van Oekraïne voor het overgrote deel uit additionele middelen financieren; motie van het lid Piri (Kamerstuk 21 501-20, nr. 1829) over structurele financiële steun aan Oekraïne; motie van het lid Sjoerdsma c.s. (Kamerstuk 36 045, nr. 140) over uitspreken Oekraïne blijvend te steunen.

⁵ Kamerstuk 36 045 nr. 165, 5 juli 2023; peildatum 26 juni 2023.

⁶ De gehele coalitie bestaat naast Denemarken en Nederland uit: België, Canada, Luxemburg, Noorwegen, Polen, Portugal, Roemenië, het Verenigd Koninkrijk en Zweden.

⁷ Kamerstukken 36 045 en 22 054, nr. 164, 14 juni 2023 en Kamerstuk 28 676, nr. 440, 18 juli 2023.

Accountability

Nederland speelt als trekker van «*Restoring of Justice*», punt 7 van het Vredesplan van de Oekraïense President Zelensky, een prominente rol in de strijd tegen straffeloosheid in Oekraïne. De belangrijkste inzet op accountability behelst:

- Ondersteunen van het *International Centre for the Prosecution of the Crime of Aggression* (ICPA) dat in Den Haag wordt gehuisvest door Eurojust.
- Werkzaamheden binnen de *Core Group on the Establishment of a Tribunal for the Crime of Aggression*. Nederland steunt de oprichting van een agressie-tribunaal met als zetel Nederland, mits daar brede internationale en financiële steun voor is. Het is van belang dat er consensus komt over de vorm en modaliteiten van dit tribunaal.
- Ondersteunen van het schaderegister dat is opgericht door de Raad van Europa. Oog houden voor het einddoel: een volwaardig compensatiemechanisme opgemaakt uit het register, een claims commissie en een fonds, met als zetel Nederland.
- Inzetten voor de *Dialogue Group on Accountability for Ukraine*, een internationaal coördinatiemechanisme op accountability dat werd opgericht n.a.v. de «*Ukraine Accountability Conference*» in Den Haag in juli 2022.
- Verzamelen van bewijsmateriaal van oorlogsmisdaden door Nederlandse forensische missies (FO-missie) die opereren onder de vlag van het Internationaal Strafhof. Nederland is voornemens dit najaar een vierde FO-missie in te zetten. Verder wordt de levering van een mobiel lab voor forensisch onderzoek voorbereid.
- Multilaterale inzet (binnen de Mensenrechtenraad en de
- Algemene Vergadering van de Verenigde Naties) en *outreach* op de verschillende accountability initiatieven. Zo organiseert Nederland tijdens de *High Level Week* in New York een bijeenkomst van de *Group of Friends on Accountability Ukraine*, over «*Restoring of Justice*».

Steun bij herstel en wederopbouw

De wederopbouwopgave voor Oekraïne en voor de internationale gemeenschap is enorm. Nederland draagt zijn *fair share* aan deze herstel en wederopbouwopgave van Oekraïne bij. Deze is gebaseerd op het *Rapid Damage Needs Assessment* (RDNA) dat door de Wereldbank samen met de Oekraïense autoriteiten, Europese Commissie en Verenigde Naties is opgesteld.⁸ Op 4 juli kondigde de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking namens het kabinet het tweede steunpakket voor Oekraïne voor dit jaar aan ter waarde van EUR 118,875 miljoen.⁹ Dit steunpakket, gericht op herstel en wederopbouw is onderdeel van de totale toegezegde reservering van de steun voor Oekraïne in 2023.¹⁰

Ook werd er in de Kamerbrief die uw Kamer op 4 juli heeft ontvangen aangekondigd dat er mede op initiatief van uw Kamer een Speciaal Gezant Bedrijfsleven en Wederopbouw in Oekraïne is aangesteld. Dit is de heer Roderick van Schreven. Hij zal als gezant het bedrijfsleven gaan ondersteunen om een bijdrage te leveren aan de wederopbouw. Daarbij

⁸ Kamerbrief stand van zaken hulp, herstel en wederopbouw Oekraïne, 27 september 2022, Kamerstuk 36 045, nr. 113.

⁹ Kamerbrief Tweede steunpakket Oekraïne, 4 juli 2023, Kamerstuk 36 045, nr. 165.

¹⁰ Kamerbrief Steun Oekraïne 2023, 23 december 2022, Kamerstuk 36 045, nr.134.

wordt vooral ingezet op sectoren waar de noden hoog zijn en waar de Nederlandse inzet een grote toegevoegde waarde heeft. Dat zijn landbouw, water en gezondheidszorg.¹¹

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

De Minister van Defensie,
K.H. Ollongren

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.N.A.J. Schreinemacher

¹¹ Kamerbrief Tweede steunpakket Oekraïne, 4 juli 2023, Kamerstuk 36 045, nr. 165.